

KURYER LITEWSKI.

w Wilnie we Srzodę dnia 18 Października v. s. 1833 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg dnia 10. Października.

Przez n a y w y ż s z e rozkazy dzienne, wydane w Carskiem Siele: Dnia 27 września. Komendant twierdzy Tyraspolskiej, Jenerał Major, liczący się w kawalerii, *Gregorowski* 2, uwalnia się ze służby, z przyczyny ran, z mundurem i pensją zupełnego wyznaczenia, podług ustawy 6go grudnia 1827 roku.

— Sprawujący obowiązki Moskiewskiego Ober-Policmeystra, Adjutant skrzydłowy, Półkownik *Muchanow*, uwalnia się dla przeznaczenia do służby cywilnej, w randze Rzeczywistego Radcy Stanu.

— Cesarz Jegomość, przy odwiedzeniu dnia 26 t. m. Portu Kronsztadzkiego, i po obejrzeniu wykonywających się w nim przez oddział budownictwa morskiego robot, znalazłszy w porcie odznaczający się we wszystkiem porządek i ochędstwo, a w robotach żądany skutek i regularność, oświadcza szczególne swoje zadowolenie: Głównemu Dowódcy Portu Kronsztadzkiego Admirałowi *Roznowu*, Kapitanowi tegoż Portu, Kontr-Admirałowi *Dukasowu*, i Dyrektorowi Departamentu budowniczego wydziału morskiego, Jenerałowi Porucznikowi *Karbowierowu*; oraz n a y w y ż s z e zadowolenie tegoż wydziału: Dowódcy okręgu północnego, Jenerałowi Majorowi *Wiatujewu*, Dowódcy Kronsztadzkiej Inżyniernej Komendy, Podpółkownikowi *Belu*, i Budowniczemu mokr. o do ku Podpółkownikowi *Fullanowi*, a dla niższych rang robotników i rot arenstantów, którzy byli tego dnia na robocie, najtęskawiej przeznacza po rublu, po funcie mięsa i po porcy wódki dla każdego.

JEGO CESARSKA Mość, udarowawszy tegoż dnia n a y w y ż s z e m odwiedzeniem, przybyły na powrót z podróży około świata, wojenny statek przewozowy, *Ameryka*, oraz przybyłą z krążenia fregatę *Palladę*, oświadcza: Dowódcy 1go z tych statków 4ego ekwipażu floty Kapitanowi Leytnantowi *Chramczenkowi* i oficerom jego, n a y w y ż s z e zadowolenie za znalezione na tym statku odznaczający się porządek i czystość, i za pomysłne wykonanie wspomnionej podróży, dla niższych zaś rang obu statków, najtęskawiej przeznacza po rublu, po funcie mięsa i po porcy wódki dla każdego.

Dnia 28. Naznaczeni w artylleryi Komendant twierdzy Modlina, liczący się w artylleryi, Jenerał Major *Szulman* 2, Komendantem do twierdzy *Zamościa*, na miejsce Jenerała Majora Barona *Renne* 3, a ten Komendantem twierdzy *Modlina*. W Armii: Dowodzący 1szą brygadą byłej 7mej dywizji pieszej, liczący się w armii Półkownik *Broze* 1szy; Dowodzącym rezerwową brygadą 13tej dywizji pieszej.

Zmarli wykreslają się z listy rang: liczący się w kawalerii, Jenerał Porucznik *Reutern*. Dowódca 20tej artylleryjskiej brygady i kompanii pozycyjnej N. 1, Półkownik *Cwileniew*. (R. I.)

Wyjątek ze sprawozdania Ministerjum Narodowego Oświecenia z 1831 roku.

(Wydrukowano za N a y w y ż s z y m Rozkazem.)

Przyczyny zmniejszenia się liczby szkół w 1831 roku.

Z przyczyny Cholery, wciąż 1831 roku, prawie we wszystkich naukowych okręgach grasujące, nauki w wielu miejscach były czasowo

przerwane. Uniwersytet Moskiewski, zamknięty w 1830 roku, rozpoczął swe kursa 13go stycznia; w Sankt-Petersburskim i Dorpackim wakacje 1831 rozpoczęły się pierwsi, jak zwyczajnie. W Wileńskim zaś naukowym okręgu, cholera i rokosz wstrzymały czynności wszystkich szkół, tak w tych Guberniach, z których teraz okrąg ten składa się, jakoteż w Wołyńskiej i Podolskiej, które odeszły do Charkowskiego okręgu; z początkiem roku szkolnego otwarto tylko 6 gimnazyów i 16 szkół powiatowych; w Uniwersytecie zaś niepodobna było dozwolnić zgromadzenia się w znacznej liczbie dawniejszych studentów, przy trwających w zachodniej części kraju, do końca tego roku zamieszaniach; lekcy zostały tylko otwarte w Fakultecie Medycznym, i to, dla samych skarbowych wychowanców.

Względem wznowienia uczenia w Gimnazyach i innych szkołach Wołyńskiej i Podolskiej Gubernii, rzecz ta była jeszcze pod rozważą.

Z powodu zaszytych zamieszani podczas trwania rokoszu w zachodnich Guberniach, Gimnazjum Winnickie i Liceum Wołyńskie, (dawniejsze Gimnazjum Krzemienieckie) zamknięto, także niektóre świeckie naukowe zakłady, utrzymywane przez Rzymsko Katolickie Duchowieństwo i Xięży Bazylianów w Guberniach Wołyńskiej, Podolskiej i Kijowskiej.

W 1831 roku prowadzono daley reformę części naukowej wedle prawideł, zawartych w ustawie 1828 roku, a razem zamykano stopniowo te szkoły, których urządzenie niezgodne było z przyjętym normalnym systematem, i które, za przyprowadzeniem jego do skutku, stają się już niepotrzebnymi.

Dostatecznymi są te uwagi dla objaśnienia tego zmniejszenia się liczby szkół, jaka okazuje się w dołączonych tablicach, pod względem stanu naukowej części, w różnych okręgach, w ciągu 1830 i 1831 roku.

Pensyon przy Gimnazyach.

W ustawie 1828 roku, z zamknięciem pensyonów przy Uniwersytetach, postanowiono tworzyć takowe stopniami przy Gubernialnych Gimnazyach, dla dzieci miejscowych Dworzan i Urzędników. Gdy zaprowadzenie tych zakładów, zależy od środków tego stanu, na użytek którego one są przeznaczone, przeto dotąd zachodziły po większej części tylko poprzednicze roztrząsania, stosownie do odezw różnych Dworzańskich Zgromadzeń, o kapitałach i dochodach poświęconych przez nich dla utrzymania Pensyonarzów. Jednakże w Symbirsku otworzono już Szkołę tego rodzaju, dla iocia ubogich wychowanców na raz pierwszy, pod nazwaniem Dobroczyнного Zakładu tam-cznego Dworzanstwa, dopóki się nie zbierze zupełna liczba pensyonarzów, zamierzona wedle ustawy, względem zaprowadzenia pensyonu.

Środki do ulepszenia prywatnego wychowania.

Dozor nad prywatnym wychowaniem dzieci, a szczególnie nad utrzymującymi pensyony, nauczycielami i guwernerami cudzoziemcami, stanowił, w ostatnich czasach, ważny przedmiot uwagi Rządu. W ustawie 1828 roku wyrażone były główne prawidła, o dozwoleniu cudzoziemcom, i w ogólności prywatnym osobom, zajmowania się nauczycielstwem, oraz względem przestrzegania w zaprowadzanych przez nich wychowania i naukowych zakładach, prawami żadanego porządku. W ukazie z dnia 12 czerwca 1831 roku, prawidła te uzupełnione dokładniejszym oznaczeniem stopnia dozoru policyi nad sposobem prowadzenia

się i moralnością cudzoziemców i cudzoziemek, poświęcających się wychowaniu młodzieży, lub pilnowaniu dzieci w prywatnych domach; razem też rozszerzony obręb działania dyrektorów szkół względem prywatnych pensyonów, i polecono Rosyjskim Missyom w obcych krajach, nie spuszczać z uwagi wyjeżdżających do Rosyi cudzoziemców, wystawiać im te trudności, które ich tu spotykają, w razie niedostatecznych wiadomości, lub niezupełnie zaświadczonego sposobu prowadzenia się, i nie dawać pasportu ludziom podejrzanym, lub dla jakich opinii opuszczającym swoją ocyżynę.

Srodki do zapobieżenia szkodliwym skutkom zagranicznego wychowania.

Przy srodkach wychowania, teraz w Rosyi istniejących, i przy stałym zamiarze Rządu rozszerzenia i wzmocnienia ich jeszcze bardziej, zwrócił on uwagę na szkodliwe następstwa, pochodzące z zagranicznego wychowania, dla tej młodzieży, która, otrzymawszy wychowanie swoje nie w ocyźnie, powracając niekiedy z najfałszywszemi o niej wyobrażeniami, i nie znając prawdziwych jej potrzeb, praw, obyczajów, porządku, a często i języka, okazuje się obcą wśród wszystkiego ocyzycznego. Dla oddalenia tak ważnych nieprzyzwoistości, ukazem z dnia 25 lutego 1831 roku postanowiono, ażeby młodzież Rosyjska, od 10 do 18 lat, wychowywana była w publicznych ocyzystych zakładach, albo, chociażby w domach swoich, pod dozorem rodziców i opiekunów, zawsze jednak w Rosyi, i żeby wyjątki od tego nie inaczej były dozwolane, jak za Najwyższym rozkazem; młodzieńców, niemających skończonych lat 18, zupełnie zabroniono wysyłać do obcych krajów dla doskonalenia się w naukach. Ci, w których edukacyi nie będą w późniejszym czasie zachowane te prawidła, utracą prawo wchodzenia w jakąkolwiek służbę Państwa.

Naukowe przedsięwzięcia Rządu.

W 1831 roku dla tychże przyczyn, które w ogólności ograniczyły u nas postęp części naukowej, odnoszące się też do niej przedsięwzięcia Rządu nie mogły być, ani obszerne, ani liczne.

Następne zaszczyt właściwie pod przewodnictwem naukowej Zwierzchności.

Rozpoczęte w 1830 roku wyszukiwanie trójkątów, dla wymierzenia stopni szerokości na Północy, było daley prowadzone pod przewodnictwem Professora Astronomii Dorpackiego Uniwersytetu *Struve* przez wyznaczonych w tym celu Jenerałnego Sztabu Jego Cesarskiej Mości Sztabu Kapitanie *Obergu* i Poruczniku *Melinie*. Oni wyznajdywali wszystkie punkta dla utworzenia łańcucha z 70 trójkątów między wyspą Holland w odnodze Fińskiej a miastem Torneo. Łańcuch ten poczyną się od północnej strony wyspy Holland, idzie przez miasto Lowizę w dół przez jeziora Wielki Pejan, potem ku zachodowi przez Uleaborg, a ztamtąd przez wyspy odnogi Botnickiej. Zawiera on 6 gradusów szerokości ciągnąc się daley niż na 600 wiorst. Na 30 bardziej ku południowi posuniętych punktach, począwszy od Holland, wystawione sygnały, i wszystko tak jest przygotowane, ażeby w bieżącym roku można było zacząć samo wymierzanie stopni, za pomocą ścisłego oznaczenia kątów między sygnałami.

Fakultety medyczne Uniwersytetów: Moskiewskiego, Kazańskiego i Charkowskiego, czyniły postrzeżenia nad chorobą Cholerą, i rezultata onych udzielone zostały Ministerium Spraw Wewnętrznych w pismach Professorów Moskiewskich: *Muchina*, *Reyssa*, *Einbroda* i Adjunkta *Jowskiego*; Professorów Charkowskich: *Brandei*, *Ellinskiego*, *Eckeblata*, *Blumenthala* i *Reypolskiego*; Kazańskich: *Fogela*, *Eversmana*, *Fuchsa*, *Łętowskiego* i Lekarza *Dmitrjewskiego*, oraz Dyrektora szkół Niżgorodzkich *Emeniusa*.

Stosownie do postanowienia Ministerium, ażeby nauczyciele Gimnazyów zbierali wiadomości o płodach przyrodzonych, w miejscach ich pobytu, i przedstawiali one do Akademii Nauk, ułożone zostały dla nich w tym przedmiocie potrzebne instrukcje.

Archeograf Akademii Nauk *Strojew*, z jej polecenia, odbywał daley podróż swoją po Guberniach, dla zbierania w archiwach pamiątek do Rosyjskiej Historii.

Professorowi *Arseniewu* dostarczane były od wszystkich władz urzędowe wiadomości, dla ułożenia szczegółowego kursu wykładanej Jego Cesarskiej Wysokości Cesarzewiczowi Statystyki Cesarstwa Rosyjskiego. (G. S. P.) (d. c. n.)

Odessa d. 20 września.

Wiatry, które zwyczajnie wieją tu podczas Porównania, w roku terażniejszym były nadzwyczaj mocne, i zrzuciły burzę, która trwała, z mało znaczącemi przestankami, 10 dni. (G. S. P.)

Warszawa d. 20 października.

Składający komitet przygotowawczy zajął się mający zebraniem praw dla Królestwa Polskiego, J. W. W. i W. W. Referendarz Stanu Cypryan Zaborowski, Prokurator Król. przy sądzie kryminalnym woje. Mazow. i Kaliskiego, Romuald Hube, Sędzia tryb. cyw. woje. Mazowieckiego, Wincenty Cichorski, i Sekretarz prezydalny kommissyi rządowej sprawiedliwości Hieronim Piotrowski, udali się wczoray na miejsce urzędowania swego do Petersburga.

Dnia 17 b. m. kapituła metropolitalna warszawska obrała administratorem, J. W. J. X. Straszynskiego, kanonika metropolitalnego, Prokuratora kapituły archidiecezyi warszawskiej. (G. C. W.)

PRUSSY.

Berlin dnia 19 października.

II. K. K. W. W. Xiążę, i Xiężna Kumberlandzcy, i syn Ich Xiążę Jerzy, z Londynu tu przybyli.

Jenerał-Porucznik, Jenerał-Adjutant J. K. M. i Dowódzca 6tej dywizyi, przybył z Torgawy. Cesarzsko Austriacki Marszałek Polny Porucznik, i Poseł przy Cesarzsko-Rosyjskim Dworze, Hrabia *Ficquelmont*, do Petersburga, a Konsul Jenerałny Tayny Radzcy Rządowy *Forkenbeck* do Münsteru wyjechali.

Dnia 20. Przybyli tu Xiążę Piotr Szachowski z Drezna. Jenerał Piechoty, Jenerał Inspektor twierdz, Naczelnik Inżynierów i Pionierów *Rauch*, oraz Jenerał-Major Inspektor 1ey Inspekeyi Inżynierów *Reiche*, z Poznania. Jenerał-Porucznik Dyrektor Departamentu Gospodarskiego w Ministerjum Wojskowym *Köhn von Jasky*, z Prussii— Królewsko-Sasko-Meiningeński Szambelan i Rzeczywisty Radzcy Tayny legacyny *von Cruickshank Bauchory*, z Meiningen— Królewsko-Hannowerski W. Mistrz Dworu Hrabia von *Hardenberg* z Hannoveru. Dnia 21 J. K. W. Wielki Xiążę Mecklenbursko-Strelitzki, przybył tu z *Neu-Strelitz*, a Jenerał-Porucznik Kawalerii K. J. B. W. *Slade* z Londynu. Xiążę *Soltykow*, wyjechał do St.-Petersburga. (—g. P. S. Z.)

AUSTRIA.

Wiedeń d. 10 października.

Cesarz i Cesarzowa spodziewani z powrotem dnia 25 t. m.— Xiążę Metternich wyjedzie dnia jutrzejszego do Lincu, gdzie Król Bawarski jest oczekiwany.

J. K. W. Xiążę Waza odjechał do Półn, w celu odwiedzenia swego szwagra, W. Xięcia Oldenburskiego.

Na Węgierskim Seymie przeszedł w ostatnich dniach większością głosów projekt do prawa, względem zniesienia powinności urbaryalnych, i zamienienia takowych na gotową opłatę; projekt ten przełożony został do potwierdzenia królewskiego. Nadaremnie usiłowali już Marya Teressa i Cesarz Józef nakłonić szlachtę Węgierską, do tego ich własnemu interesowi sprzyjającego środka, który dobry był Węgier w krótkim czasie, do najwyższego stopnia doprowadzić może.

Nasza dzisiejsza giełda była w wielkiem poruszeniu; biegały naysprzeczniesze wieści, dotyczące się Konstantynopola. Rząd nasz nie otrzy-

mał dotąd z Carogrodu żadnych wiadomości, dla tego te wieści podpadają wątpliwości. To zaś jest rzeczą niewątpliwą, iż ciągle trwa nieporozumienie między Portą a Francuzkim Rządem. Sułtan kazał odpowiedzieć Admirałowi Roussin: „Nie wierzę, że Francya ma prawo kontrolowania moich czynności; w prośbaczach Francyi przeciw zawartym układom nąduję ja rzeczywiste wykonanie owej najwyższej władzy, której się po tém mocarstwie obawiają, i której mi nieustannie strzedz się każą“ (G. C. IV.)

TURCYA.

Carogpd d. 10 września.

Opis ostatniego pożaru, który tu grassował nie był wcale przesadzony. Nie podpada teraz żadney wątpliwości, że ten ogień był podłożonym. Wszędzie stoją straże i ciągle przeciągają patrole dla przeszkódzenia wykonania zagrożonych powtórných podpałów. Nikt w nocy nie może wychodzić bez wielkiej latarni, i nawet szanowni cudzoziemcy, jeżeli ich straże na ulicy spotkają, muszą udadź się do głównego odwachu, dla wylegitymowania się u oficerów, że nie są podpalaczami. Zeszłej niedzieli wieczor o godz. wpół do góry tureccy żołnierze aresztowali pewnego zagranicznego konsula z damą i 4 Anglikami, chociaż tylko na kilka kroków od swego mieszkania byli się oddalili. Poniesioną przez ogień w fabryce broni stratę, szacują na 40,000 strzelb i bagnetów. Sułtan udał się wczoraj piątek do St. Stephano dla odhycia tam przeglądu nad 10,000 wojska. Dowiadujemy się, że przed swym odjazdem w jednym meczecie koło Top-Hanna gdzie odprawił tygodniowe modły, przemówił do zgromadzonych tam cywilnych i duchownych urzędników.

Głoszą tu, że 5 rossyjskich, 5 angielskich i 5 francuzkich okrętów wojennych ustawi się na Bosforze. Jest to atoli wieść, której za pewną uważać nie można.

Smyrna d. 10 września.

Otrzymałszy z Alexandryi *Monitora* egipskiego. Prawdziwym zamiarem tego pisma jest pochlebiać Sułtanowi przyrzeczeniami wierności, a mianowicie, że Mehemed Ali, zrzekł się wszelkich dalszych planów powiększenia. *Monitor* pisze, że Mehemed Ali natychmiast broń złożył, skoro mógł się spodziewać, że go Sułtan znowu do łaski przywróci. Ale dla czegoż obatawał tak uporczywie przy posiadaniu obwodów Tarsus i Adana, które Sułtan niechętnie odstąpił? W słowach. „Polityczny świat dowie się, że jedna panująca idea była zawsze sprężyną jego czynności i t. d.“ głęboka myśl ukryta jest. (Gaz. Codz. War.)

RZECZY NIDERLANDZKIE.

Antwerpia dnia 10 października.

Wczoraj w wieczor zasły tu niespokojności, które atoli zostały przytłumione. Jednak trwoga panuje w mieście, a wiele rodzin majątnych, opuszczają nasze mury z swemi kosztowniejszymi efektami. — Prokurator królewski powołany dziś został do Bruxelli, dla zdania sprawy o wczorajszych wypadkach. — Urząd municypalny, równie jak i gubernator prowincyi wydali dziś do mieszkańców proklamacye, które jutro umiścimy.

Haga dnia 12 października.

W Antwerpii spodziewają się licznie powiększonej załogi, a rząd tego miasta otrzymał z Bruxelli polecenie, poczynić przygotowania do zakwaterowania 6000 żołnierzy.

Bruxella d. 6 października.

Dnia 15 t. m. mają wojska nasze zająć inne stanowiska: główne kwatery różnych dywizyj przeniesione będą do Leidy, Mechlinu, Mons, Lier, Gandawy i Antwerpii; dla piętej dywizyi jeszcze nie przeznaczono głównej kwatery.

(G. C. IV.)

FRANCYA.

Paryż dnia 5 października.

Jenerał-Porucznik Hrabia Soules, Par Francyi, umarł w tych dniach. Dowodził on gwar-

dą konsularną pod Marengo, gdzie sobie zasłużył na honorową szpadę; w roku 1776 wstąpił do służby. W roku 1809, będąc mianowany Senatorem, wyszedł z służby wojskowej. Umarł także w Meudon pod Blois, Jenerał Daniel Hr. Oconnel, w 90 roku swego wieku; byłto stryż Irlandzkiego członka parlamentowego.

Piszą z Bordeaux: „Owdowiła Marszałkowa Ney, i P. Eugeniusz Ney, jej najmłodszy syn, przybyli tu onegdaj. W nocy z 29 na 30 z. m. rozrzucono tu mnóstwo proklamacyi z dawnym herbem francuzkim, w których wezwano lud do uznania za Króla Francyi, Henryka V.

Liczba francuzkich okrętów kupieckich, wynosiła w roku 1830: 14,742; 1 czerwca 1831, 14,851; a 1 czerwca 1832 już 15,031.

Wczoraj umarł tu uczony bibliotekarz Izby Deputowanych P. Duion, w 89 roku swego wieku. Był on wprzód Przeorem Opactwa St. Germain des Pres, a roku 1789 bibliotekarzem prawodawczego zgromadzenia.

— Dnia 9 —

Dwór Rzymski nalega znowu o ustąpienie z Ankon: nota przysłana w tej mierze, sprawić miała wielkie sprzeczności w ministerium.

Gazeta *Messenger* pisze: „Infant Don Carlos ma syna w 15 roku, mniemają zatem, iż ten, za dyspensą Papieża, zaślubi się z małoletnią Królową Hiszpańską, co nastąpi z dójściem pełnoletności teyże; tymczasem ma bydź ustanowiona Rejencya, w której od 24 roku wieku także przysły małżonek Królowey mieć będzie udział.“ (G. W.)

— Dnia 11 —

Wczoraj o południu Król przybył do Tuileryów i pracował z Prezydentem Rady, oraz Ministrami spraw zewnętrznych i wewnętrznych.

Mówią, że podróż Królestwa Ichmość Belgijskich do Paryża, odłożoną została, dla tego, że, z przyczyny żałoby po śmierci Króla Hiszpańskiego, żadne uroczystości u Dworu bydź nie mogą.

Otwarcie Izby ma bydź ostatecznie postanowione na 25 listopada.

Na miejsce zmarłego Jenerał Porucznika *Lafaut-Blanciac*, naznaczony został dowódcą 17tej dywizyi wojskowej, Jenerał-Porucznik Baron *Lallemagne*.

Podług listu z Algieru, w gazecie *National* umieszczonego, oczekiwano tam Marszałka *Clauzel*, i wielu Deputowanych lewey strony, którzy się także ze swojej strony, i razem jako opozycya Kommissyi Rządowej, o stanie kraju wybadania czynić będzie.

Rząd miał otrzymać wiadomość o szczęśliwem wyładowaniu do Bugii wojsk postanych, i o pomyślnej wyprawie pod rozkazami Jenerała *Trezel*.

Podług listu z Bajonny, pod 4 oktobra, wzmiankowana już proklamacya Infanta Don Carlos, którą wszędzie po kraju rozszerzają, jest w następującem brzmieniu: „Jestem upoważniony, protestacyą, którą Don Carlos Maria-Izydor, pod 29 apryla t. r., swemu Królowi i Bratu Don-Ferdynandowi 7mu, którego dusza w pokoju już spoczywa, przestał, urzędowie udzielić, brzmienie jej jest: „Móy Panie! Gdy ja Karol-Maryja-Izydor z Burbonów i Burbon, Infant Hiszpanii, dostatecznie jestem przekonany o słuszności praw, które ja mam do Korony Hiszpańskiej; w takim przypadku, jak W. K. M., Potomka męskiego nie zostawujesz, mówię, że moje sumnienie i mój honor, nie pozwalają mi, żądanej przysięgi wykonać i innych praw uznawać; to oświadcza ustóp W. K. M., Jego życzliwy Brat i poddany. Infant Don Carlos z Burbonów i Burbon, w pałacu Ramulhao 29 kwietnia 1833. Król Ferdynand umarł nie zostawivszy męskiego potomka, i gdy podług praw Królestwa, Don Carlos, (którego Bóg w swojej świętej opiece mieć raczy) z mocy porządku następstwa tronu, na tron Hiszpański wstąpił; pozostaje więc każda władza cywilna, wojskowa, duchowna i wszelka inna, jakiegobykolwiek była nazwania, za swoje działania od-

powiedzianą, w przypadku, (czego się spodziewać nie można) jeżeliby innym rozkazom, jak tym, które od najwyższej władzy Don Carlosa pochodzą, posłusznymi były. Behobia 3go października 1833 r. podpisano: *Juan de Goyeneche*."

Gazette udziela list, zapewne z Hiszpanii jej przysłany: „Miło mi udzielić W Panu wiadomość, która wśród obecnych okoliczności Hiszpanii, arcy wielkiej jest wagi, a której największą głębszość dać można, gdyż jest autentyczną. Don Carlos wydał rozkaz: szczególne przywileje Królestwa Arragonii ogłosić, co też i w innych prowincjach następować ma, jak tylko one Królem go pozdrowią. Na wyraźny rozkaz jego powinien brzmieć, okrzyk jego stronników: *Viva los fueros y privilegios del regno de Arragon, y viva Don Carlos V. nuestro rey!* Z natury swej ten rozkaz mocne powinien był sprawić wrażenie na umysłach mieszkańców tamtejszych krain; zbija on przez nieprzyjaciół *Don Carlosa*, rozszerzone potwarze, usiłujące wystawić, tego Xięcia i jego stronników, jako nieprzyjaciół wolności. Mogą być oni przekonani, że krok ten nowego Naczelnika Hiszpańskiej Monarchii, cały naród do niego pociągnąć może.

— Dnia 12 —

Król po przybyciu z *St. Cloud* bawił w Radzie Ministrów półtorej godziny.

Marszałek *Gérard*, który zawczora z podróży swej tu przybył, był na obiedzie u Króla.

Angielski i Hiszpański Postowie naradzali się wczora z Xięciem *Broglie*.

Minister wojskowy przez list okólny do Jenerałów Dowodzących, Intendentów wojskowych i Prefektów, uwiadamia o powołaniu 55,000 z 2go oddziału klasy 1832. Pierwszy oddział liczy 10,000 ludzi. Ze 45,000 ma 40,000 najdalej 1go listopada w swoich depozytach stanąć.

Trybuna ma wiadomość, że do Xięcia *Talleyranda* umyślnego posłano, ażeby w teraźniejszych politycznych okolicznościach pożył on swój w *Palençay*, jak tylko można, skrócić.

Minister spraw wewnętrznych żądał od Prefekta policyi imiennej listy wszystkich Hiszpanów, którzy teraz w *Paryżu* zamieszkali.

Parochod, *Carlo-Alberto*, 4 t. m. znowu z *Tulonu* wypłynął, udając się do *Nizy*, *Genewy*, *Livorny* i *Neapolu*.

Hrabia *Pozzo di Borgo*, dzisiaj o południu długą miał rozmowę z Ministrem spraw zewnętrznych.

P. Dupin, starszy, codzień tu z majątności swojej w departamencie *Nièvre* jest spodziewany.

Miedzy 32 milionami ludności Francyi, jest 20,199 głuchoniemych; z tym i głuchoniemy z 1835.

— Dnia 13 —

Król o południu wczora do miasta przybył, mustrował na dziedzińcu tuilleryjskim 5ty regiment linii, do *Poitiers* wychodzący mający, z różnymi pracował Ministrami i około 5tej do *St. Cloud* powrócił.

Goniec hiszpański wczora Hrabie *Colombi* przywiózł nowe listy wierzytelne przy tutejszym Rządzie, tudzież list, przez który Rejentka Królowi Francuzów, o wstąpieniu córki swej na tron donosi.

Gazeta madrycka z dnia 5go, wczora drogą nadzwyczajną tu przyszła. W stolicy podług niej spokojność. Ale podług listów prywatnych nie tak pożądaną jest stan prowincyi. W *Talaveira de la Regina*, na drodze z *Estremadury* zaszło poruszenie na stronę *Don Carlosa*. Korregidor i Komendant tego miasta, są zrzućeni i do więzienia wtrąceni. Gdy goniec, który ostatnie wiadomości z Hiszpanii tu przywiózł, przez Biskajskie prowincye przejeżdżał, zatem dnia 7go, komunikacja jeszcze była otwartą, ale podług późniejszych wiadomości,

domości, jak *Monitor* nawet utrzymuje, obawiać się należy, ażeby się nie przerwała, gdyż taki stan długotrwałym bytć nie może. Powstanie w części prowincyi *Biskai*, ustaliło się. *Don Carlos* 4go w *Bilbao* ogłoszon. Toż samo w *Orduña*, które drugiem jest miastem *Biskai*. Z *Barcelona* wiadomości dochodzą do 4go, którego to dnia w mieście tém największa panowała spokojność, chociaż już dniemierwiej mieli tam wiadomość o śmierci *Ferdynanda VII*. Przeciwnie *Burgos* i *Vittoria* powstać miały; o samym *Don Carlosie* nie mamy pewnych wiadomości. *Gazette de France*, jako nowinę gietdową głosi, że wielu oficerów Marszałka *Bourmonta* w *Katalonii* wylądowało; po czem prowincya ta oświadczyła się za *Don Carlosem*. *Journal des Débats*, ma tę wiadomość za czysty wymysł. Jenerał-Porucznik *Castellane*, wyjechał dziś do *Perpignanu*; ma on dowodzić dywizją Wschodnich Pyreneów.

— Dnia 13 —

Hrabia *Colombi*, podał wczora Ministrowi spraw zewnętrznych nowe swe listy wierzytelne, z listem Królowej Rejentki Hiszpańskiej, o wstąpieniu na tron Infantki *Izabelli II*giej.

Hrabia *Pozzo di Borgo* wczoradawał wielki dyplomatyczny obiad, dla Marszałka *Maison*, przeznaczonego na Posta przy Cesarzko Rosyjskim Dworze; zaproszeni byli też wszyscy, Ministrowie Francuzcy i Postowie obcych Dworów.

— Dnia 14 —

Powstanie w *Biskai* trwa ciągle, a wiadomości z tej prowincyi, nie barzo są zaspokajające. Jenerał *Castagnon* ma być od *Bilbao* odparty, i część wojska jego miała się z powstańcami złączyć. Po kilku wysiłkach Jenerał ten uyrzwał się przymuszonym wziąć się do odwrotu. *Vittoria* miała pójść za przykładem *Bilbao*. Z *Bajonny* pod 8 oktobra donoszą: „Dowiadujemy się drogą prawie urzędową, że zawczora, dnia 6, o pół do 9tej wieczorem Rolaści *Wittoryscy* Karola V, królem ogłosili. Powstanie udało się zupełnie, chociaż niektóre trudności znalazło. Dwa bataliony ochotników Królewskich zebrały się za miastem, dla wykrykienia Infanta *Don Carlosa*. Dowódca wojskowy, chociaż ze swojej strony tłuszczy tej nocny stawieć opór, i postać wokamgnieniu przeciwko nim Jenerała *Butron*, który stał na czele patryotów Rolaści dalażnak do uderzenia. Brama miasta została wyłamana, a po ulicach przyszło do strzelania z ręcznej broni, skutkiem czego władze naostattek przymuszone były miejsce to opuścić. Urzędy publiczne wnet zostały przez stronników *Don Carlosa* osadzone. Naczelnik ich jest *Probszcz* z *Tragneta*, małego miasteczka w *Nawarze*. Podług ostatnich wiadomości z tej prowincyi. Jenerał *Santos-Ladron* tam przybył, i oczekiwano powstania za *Don Carlosem*. (Allg. P. S. Z.)

W Z O C H Y.

Neapol d. 29 września

Gazeta rządowa ogłasza trzy Królewskie Rozporządzenia z dnia 19 b. m., na mocy których zacych obywateli stolicy jest urządzona Gwardya Narodowa pod nazwą gwardya „d' interna sicurezza... Pierwszy dekret opiewa między innemi: „Ustanowieniem tej gwardyi, chcemy, my *Ferdynand II*, dobrym mieszkańcom miasta *Neapolu* okazać nowy dowód naszego zaufania, i przy każdym mogącym nastąpić wypadku, zabezpieczyć tak publiczną spokojność, jak własność obywateli. J. K. W. Xiążę *Salerno* jest Naczelnym Wodzem gwardyi narodowej, a marszałek w służbie nieczynnej, *Don Luigi Posset*, mianowany pod nim Dowodzącym Jenerałem. (Gaz. Codz. Har.)

Observacje meteorologi- czne.	Czas Obserwacji.	Wysokość Barom.	Wys. Ther. Réau.	Wiatr.	Stan powietrza.
	d. 16 o 5 wieczor.	28 cal. 5.1 in.	+ 6½ stopni.	Południowy.	Pogoda.
	d. 17 — — —	28 — 2.9 —	+ 5 — —	Południowy.	Pochmurno.
	d. 18 o godz. 7½ rano.	28 — 1.9 —	+ 1½ — —	Południowy.	Pochmurno.

DODATEK